DEZVOLTAREA SERVICIULUI ALTERNATIV DE ÎNGRIJIRE DE TIP FAMILIAL PENTRU COPII ÎN MUN. CHIŞINĂU: REALIZĂRI ŞI PROVOCĂRI

Cornelia DOROGAN,

masterandă, anul II,Facultatea Psihologie, Științe ale Educației,
Sociologie și Asistență Socială

CZU: 364.4-053.2(478-25) Email:dorogancornelia@icloud.com

Oricărui copil i se garantează dreptul de a crește și a fi educat într-o familie, dar pe măsură ce acest fapt nu este posibil din anumite considerente (decesul părinților, privațiunea acestora de libertate, decădere din drepturi părintești etc.), în ajutor vine forma de protecție de tip familial tutela/curatela, care oferă copiilor protecție și îngrijirea cuvenită. La sfârșitul anului 2023, în evidența autorităților tutelare din Republica Moldova se aflau **3703** copii plasați în servicii de plasament de tip familial, dintre care **2608** copii erau plasați în Serviciul de tutelă/curatelă.În municipiul Chișinău și suburbiile acestuia, în această perioadă erau plasați în serviciul de tutelă/curatelă **359** de copii [1]. Deasemenea situația copiilor post-plasament rămâne de multe ori în interiorul familiei date, fiindcă nu se realizează anumite studii sau cercetări a acestor copii. Doar monitorizarea, care de multe ori este efectuată în prezența îngrijitorilor, nu permite de a vedea situația reală a copiilor.

Scopul lucrării constă în analizarea problemelor ce țin de dezvoltarea serviciului alternativ de tip familial, tutelă/curatelă și a modalităților de soluționare, având ca domeniu de referință copiii plasați, aflați la evidența Direcției pentru protecția drepturilor copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău. Pentru realizarea scopului propus, a fost efectuată o cercetare sociologică în cadrul autorității tutelare din acest sector, prin aplicarea câtorva **metode**: *interviul semistructurat* (10 interviuri cu 4 copii plasați în serviciu; 2 tutori/curatori; 2 asistenți socialice se ocupă cu procesul de monitorizare a familiilor aflate în evidența Direcției și 2 specialiști în domeniul tutelei/curatelei); *studiul de caz* (au fost efectuate 2 studii de caz pentru analizarea în profunzime a impactului serviciilor sociale asupra beneficiarilor)*, analiza datelor statistice* cu privire la copiii plasați în serviciul de tutelă/curatelă din țară și din mun. Chișinău.

Rezultate. Din aprecierile specialiștilor în domeniul tutelei și curatelei, am stabilit că *„cadrul legal este favorabil și reglementează în cele mai mici detalii toate aspectele serviciului de tutelă/curatelă"*[R_1]*, „pentru copiii din serviciul de tutelă/curatelă se acordă indemnizație lunară pentru întreținerea copilului aflat sub tutelă/curatelă"*[R_2]. De menționat în acest context în special cadrul normativ național, care ghidează zilnic activitatea autorității tutelare precum: ***Codul familiei, Legea 140/2013, H.G 132/20, H.G 81/23 H.G 581/23.*** Specialiștii evidențiază

faptul că*„În cadrul acestui serviciu, copiii au oportunitatea să fie îngrijiți în mediul familial”*[R_2]. De asemenea menționează că copiii au acces gratuit la diverse servicii benefice pentru creștere și dezvoltare, pentru *„facilitarea copiilor la toate serviciile subordonate autorității tutelare, care sunt acordate cu titlu gratuit”*[R_1]. Copiii sunt referiți la unul din cele 6 Centre comunitare pentru copii și tineri din subordinea DPDC sect. Râșcani:„Atlet”, „Atlant”, „Steaua”, „Andrieș”, „Speranța”, „Cosmos”, în cadrul cărora sunt diverse domenii de activitate (sport, creație, limbi străine, origami, artă etc.). Totuși din perspectiva specialiștilor în domeniu, acest serviciu ar trebui îmbunătățit prin remunerarea obligațiilor de tutore/curator: *„ar fi bine ca ei să primească un salariu/indemnizație pentru munca și responsabilitatea pe care o poartă*”[R_2]. E știut că *”sarcina de tutore/curator este gratuită, acest fapt ar fi o barieră a unor persoane de a-și asuma responsabilitatea față de copil”* [R_1]**.** Ei consideră necesar a fi revizuit și cuantumul indemnizațiilor pentru copii, dat fiind că *”la etapa actuală indemnizația lunară, oferită copiilor, nu acoperă cheltuielile pentru întreținerea unui copil”*[R_2]. Printre impedimentele din cadrul serviciuluia fost remarcată, de asemenea,lipsa standardelor minime de calitate.

Din perspectiva asistenților sociali,o acțiune importantă pentru îmbunătățirea serviciului tutelă/curatelă ține de monitorizarea sistematică a familiilor,ceea ce *„ajută la identificarea și prevenirea situațiilor de risc”*[A_1], *„asigură protecția și bunăstarea copiilor”*[A_2]. În cadrul vizitei de monitorizare asistenții sociali oferă întrebări potrivite, ce permit evaluarea situației familiei: *„Cum s-a adaptat copil în familia dumneavoastră?; Care sunt principalele provocări pe care le întâmpinați?; Cum decurg relațiile copilului cu ceilalți membri ai familiei?”; „Ce activități desfășurați împreună?; Ați observat careva schimbări în comportamentul copilului?”*etc.[A_1]. Urmare răspunsurilor la aceste, asistenții socialioferă sfaturi necesare tutorilor/curatorilor, mai cu seamă familiilor cu copii recent plasați, ajută *„Să creeze un mediu stabil și sigur pentru copil; să fie răbdători și înțelegători; să respecte drepturile copilului”***[A_1],** *„Să comunice deschis cu copilul pentru a-l încuraja să-și exprime gândurile și sentimentele fără teamă de a fi judecat, să se asigure că copilul merge regulat la școală și este sprijinit de cadrele didactice”*[A_2]. Problemele cu care se ciocnesc asistenții sociali țin de neconlucrarea unor familii cu autoritatea tutelară (lipsa de comunicare, tăinuirea anumitor informații relevante despre copil etc.): *„Pot exista situații când tutorii ascund anumite probleme sau refuză vizita la domiciliu”*[A_1], *„Uneori tutorii nu respectă obligația de a furniza rapoartele, copiii pot avea dificultăți în a-și comunica nevoile și emoțiile trăite”*[A_2].

În cadrul discuțiilor cu tutorii, a fost remarcat faptul că ei satisfac nevoile copiilor, știu să-și exprime grija față de aceștia:„*Când vine de la școală mereu o întâlnesc cu mâncare. O las să se odihnească, știu că tare mult mai muncește”*[T_2]; prezintă atașament puternic față de copii:*„este singurul meu nepoțel, în pofida stării mele de sănătate care nu este prea bună, eu nu puteam să nu-l i-au”*[T_1]; au așteptări sănătoase de la copii: „*Aceasta este dorința mea, ca el să crească sănătos și să am eu sănătate să pot să-l cresc până va crește mare și va fi independent*”[T_1]. Printre

problemele cu care se confruntă tutorii au fost menționate: insuficiența surselor financiare alocate. *„Este foarte puțin. Fata vrea multe și de toate, dar e înțelegătoare că nu este de unde”*[T_1], *„…cu scumpirile acestea, nu prea ajung, dar ne descurcăm noi”* [T_2]; frică de viitor, incertitudinea în ziua de mâine *„Mă gândesc că nu mă voi descurca când băiatul va avea nevoie de mai multe cheltuieli, anul acesta merge la școală.”*[T_2]; *„Cu mare greu am scăpat din iarnă, totul este atât de scump, că mii frică să mă gândesc ce voi face când va fi copilul mai mare”*[T_1].

În concluzie putem remarca că serviciul de tutelă/curatelă oferă un mediu mai protector și mai apropiat pentru copil. Cunoscând deja tutorele, copilul se adaptează mai ușor în familie, se simte în siguranță în familiile de plasament, reușind să treacă mai ușor peste momentele traumatizante pe care le-a trăit în familia de origine. Intervenția asistenței sociale este importantă pentru plasamentul și monitorizarea familiilor cu copii, aflate la evidența Direcției, oferindu-lesuportul necesar la timp, sprijin și resurse pentru a depăși dificultățile cu care se confruntă. Comunicarea deschisă și colaborarea dintre asistenții sociali și membrii familiei pot facilita soluționarea anumitor probleme, financiare, de relaționare pentru starea de bine a copilului.

Pentru îmbunătățirea serviciului tutelă/curatelă,sunt benefice mai multe recomandări ***la nivel de Guvern și autoritate tutelară*** (adoptarea și implementarea standardelor minime de calitate; majorarea indemnizațiilor oferite copiilor; desfășurarea campaniilor de sensibilizare a publicului etc.); ***la nivel de comunitate și familii vizate*** (implicarea activă în procesul educațional al copilului; ghidare a copilului în adaptarea rapidă la noul mediu de viață; adresare la instituțiile la evidența cărora se află copilul (instituție medicală, autoritate tutelară, instituție de învățământ), în cazul sesizării unor probleme ce pot afecta buna creștere și dezvoltare a acestuia etc.

Referințe:

1. *Raport cu privire la copiii aflați în situație de risc și copiii separați în anul 2023.* [Accesat 18.10.2024] Disponibil: https://social.gov.md/wp-content/uploads/2024/04/Raport-statistic-anual-nr.-103-%E2%80%93-Copii-aflati-in-situatie-de-risc-si-copii-separati-de-parinti-in-anul-2023.pdf.
2. BOWLBY, J. *Atașamentul: Teoria și practica.*[Accesat 18.11.2024] Disponibil: https://ru.scribd.com/doc/303425717/Teoria-Atasamentului.

Recomandat
Maria BULGARU, *dr. hab., prof. univ.*